

og anbefalelsesværdig. Den er meget stofrig og veldokumenteret, og den valgte synsvinkel på overhuset som institution, dets personer og arbejdsformer, er værdifuld og inspirerende.

Niels Lund

K. B. McFarlane: *The Nobility of Later Medieval England. The Ford Lectures for 1953 and Related Studies.* Oxford at the Clarendon Press. 1973. xlii + 315 s. Portræt. £ 4.25.

Den i 1966 afdøde Oxford-historiker Kenneth Bruce McFarlanes ca. fyrré år i Clios tjeneste var opfyldt af en utrættelig og myreflittig forskervirksomhed inden for det felt, der blev hans foretrukne, det 15. århundredes England, herunder specielt adelshistorien. Det er således ikke mindst hans fortjeneste som forsker og underviser, at man nu definitivt har forladt den klassiske opfattelse af det 15. århundrede som »a trough of low pressure between two high-pressure systems«. McFarlane tilhørte imidlertid den kategori af historikere, der kun nødtvungent publicerer deres forskningsresultater, hvorfor hans trykte produktion kun giver et ufuldstændigt billede af hans omfattende forskervirksomhed. Ved sin død efterlod han en betydelig mængde arbejdsnotater, forelæsningsnoter og mere eller mindre færdiggjorte trykmanuskripter, og en kreds af hans elever med professor J. P. Cooper i spidsen besluttede derfor at udgive de bedst gennemarbejdede. Det her foreliggende bind er det første led i dette udgivelsesprogram. Det omfatter McFarlanes *Ford Lectures* fra 1953, »The English Nobility, 1290-1536« samt en række studier fra en forelæsningsrække i 1965, der enten uddyber eller modificerer synspunkterne fra *The Ford Lectures*. Derudover er medtaget en forelæsning, som McFarlane i 1963 gav på den anglo-amerikanske historikerkongres, »The Education of the Nobility in Later Medieval England«, hvori han tager klar afstand fra opfattelsen af adelen som en stand af analfabeter. Endvidere er der medtaget en allerede tidligere trykt afhandling (*History*, 1965), »Had Edward I a 'Policy' towards the Earls?«, et sammenfattende foredrag om den engelske adel i senmiddelalderen, holdt på den 12. internationale historikerkongres i Wien, samt et foredrag for *The Stubbs Society* fra 1938 om krone og parlament i senmiddelalderen. Det sidste er taget med, fordi McFarlane ved denne lejlighed tog endelig afstand fra J. R. Green's og Will. Stubbs' tese om et konstitutionelt eksperiment under Lancasterkongerne og dermed også fra »New Monarchy«-tesen. Det blev derved indledningen til en ny fase i McFarlanes forskningsmæssige udvikling. Professor J. P. Cooper har i en omfattende introduktion redegjort for McFarlanes forskningsmæssige udvikling på en måde, der både er instruktiv og sympatisk.

Bogen er imidlertid ikke blot et monument over en fortjenstfuld forsker; den fremlægger tillige i en ofte skarp, men altid velargumenteret form McFarlanes opfattelse af det 15. århundredes engelske adel, der måske klarest – og i hvert fald kortest – finder udtryk i kongresforedraget i 1965 (kap. 8). Heri argumenteres der overbevisende for, at der i det 15. århundrede skete en social stratifikation af den engelske adel, således at *the peerage* kom til at udgøre en velde-

fineret og selvbevidst gruppe med privilegier, der klart adskilte den fra resten af samfundet. Af betydelig interesse er også beregningerne (kap. 2) over højadelens uddøen i mandslinierne og optagelsen af nye medlemmer, der viser en standscirkulation på 25–30 % pr. 25-år. Det påvises desuden, at højadelen ikke rammes forholdsvis nær så hårdt af de store pestangreb som resten af befolkningen.

Som følge af de særlige forhold, hvorunder bogen er blevet til, kan den godt virke noget urolig og undertiden inkonsistent. Dette skyldes naturligvis ikke mindst, at den på flere punkter repræsenterer McFarlanes synspunkter over en næsten 30-årig periode; men som helhed har udgiverne løst deres vanskelige opgave på en sådan måde, at bogen ikke blot gør dem og McFarlane ære, men også yder et væsentligt – måske endda det til dato væsentligste – bidrag til vor forståelse af den engelske adels udvikling i det 15. århundrede – en udvikling, der såmænd ikke synes at være så forskellige fra forholdene på kontinentet, som almindeligt antaget.

*Knud J. V. Jespersen*

Pre-Reformation Germany. Edited by *Gerald Strauss*. Stratum Series. General Editor J. R. Hale. Macmillan, London and Basingstoke, 1972. 452 s. £ 5,95.

Hensigten med Stratum-serien er at samle artikler fra fagtidsskrifter og afsnit fra udsolgte eller ikke-engelsksprogede bøger omhandlende emner, om hvilke der ikke foreligger tilfredsstillende monografier. Det er altså ikke nødvendigvis helt nye forskningsresultater, der præsenteres i seriens bind, men derimod et håndplukket udvalg af, hvad der gennem de senere årtier er skrevet om vedkommende emne, veludstyret med noter og bibliografier.

Bindet om Tyskland før reformationen er et godt eksempel på, at et sådant program for en videnskabelig serie er berettiget. Der er naturligvis skrevet bøger om emnet før – man kan f. eks. minde om Willy Andreas, *Deutschland vor der Reformation*, som i 1959 oplevede sin 6. udgave. Men der har været en udtalt tilbøjelighed til at sætte det store skel ved Luther og mere eller mindre bevidst behandle den forudgående periode som en ikke nær så interessant »ventetid« før de store begivenheder tog fart. Dette har nok sin rod i mere eller mindre klart formulerede forestillinger om den store mands ideer som historiens vigtigste drivkraft, forestillinger som netop inden for reformationshistorien synes at have været særlig sejlivede. Det er måske en glædelig manifestation af nye overvejelser om historiens væsen, der kommer til udtryk i den voksende interesse blandt tyske forskere for at analysere årtierne forud for Luther på denne periodes egne vilkår for ad denne vej at kaste nyt lys over reformationens årsager og forudsætninger. Og det er bl. a. en række resultater af disse bestræbelser, der nu foreligger samlet i den her omtalte bog.

Det er indlysende, at bogen hverken hvad angår emner eller synspunkter kan danne et sammenhængende hele. Man møder traditionel og gammelkendt forskning som f. eks. Fritz Hartungs artikel om rigsreformen 1485–1495 og Paul Joachimsens om humanismen, mens K. S. Bader og Bernd Moeller repræsente-